

یادداشتهای صدر الاشراف

۵۲

مسافرت به مصر و
اقامت در قاهره

نوشتهٔ محسن صدر نخست وزیر
و رئیس اسبق سنای ایران

من ده روز در بیت المقدس ماندم و با راه آهن از بیت المقدس بمصر
رفتم در آن وقت آقای محمود جم سفیر کبیر ایران در مصر بود و
سفارت را با مستشار اول سفارت بایستگاه راه آهن فرستاد و ما را
بسفارتخانه برد و چون اطاقی در هتل مینا حوض یا مینا جوس که بهترین
هتلهای مصر و نزدیک اهرام واقع است اجاره کرده بود بآنجا رفتم -
هتل در نهایت زیبایی و نظم و پاکیزگی بود . از یکطرف اهرام
مصر و از یکطرف شهر بزرگ قاهره چشم انداز وزیر نظر ما
بود اطاق هم با تمام لوازم از حمام و غیره بود - من
موقع ورود به آقای جم سفیر ایران گفتم باعضاء سفارت
سفارتش کنید ورود مرا بروزنامه‌های قاهره نگویند زیرا
میل دارم در این شهر زیبا گردش کنم

و عمده جهت این خواهش آن بود که چند ماه قبل علیا حضرت فوزیه خواهر پادشاه مصر که ملکه ایران بود بحالت قهر از ایران بمصر آمده و مابین او و شاه متارکه شده و این امر در موقع زمامداری من اتفاق افتاد حدس زده میشد حالا که من بمصر آمده ام حتماً حامل پیاماتی از طرف شاه بملکه و پادشاه مصر هستم و چون فی الواقع اینطور نبود و شاه يك كلمه هم در م. وقع شرفیابی برای این مسافرت بمن نگفته بود خوش نداشتم که رجال دولت مصر و روزنامه نویسا ورود مرا مطلع شوند لیکن بعد از چند روز توقف من در هتل بعضی وزراء مطلع شده و يك روز وزیر معارف و وزیر داخله و دو نفر وزیر دیگر با حلمی پاشا که سابقاً وزارت داشته و زیاد محب ایران و ایرانی است بدیدن من آمدند. وزیر معارف که نام او محمد المشماوی و مرد فاضل معارف پروری بود مراد دعوت بتمشای مهد بزرگ دخترانه و ناهار بمنزل خود کرد . اگرچه حالا بواسطه اینکه مراوده اهالی يك کشور با کشور دیگر سهل است و بسیاری از اهالی ایران مصراً دیده اند و حاجت بشرح و بسط اوضاع این شهر نیست مع هذا بطور اختصار بعضی اوضاع آنجا را مینویسم .

همه میدانند که مصر کشور آباد و ثروتمندی است و بواسطه رود نیل محصولات آن زیاد است و با هوا پیمانه از آسمان مصر مشاهده میشود آبادانی و کثرت زراعت نمایان و چون کنار دریا واقع است و مخصوصاً کانال سوئز آن کشور را واسطه شرق و غرب قرار داده وضع خاصی دارد.

من فقط در شهر قاهره گردش کردم و معلوم است که عمران شهر جدیداً وسعت یافته و دارای خیابانهای وسیع بعرض هفتاد هشتاد متر است و وسط خیابانهای جدید درختهای خرما می بار که ساق آن سبز و برگهای آن طراوت مخصوص دارد کاشته شده و راه اتومبیل رو ایاب و ذهاب علیحده و چهار پیاده رو در وسط و دور کنار دارد . طول شهر که دو طرف رود نیل یا شعبه آن واقع است بیست و چهار کیلومتر ولی عرض آن البته کمتر است . جمعیت شهر را دو میلیون محسوب می کنند عمارات آنجا تا دوازده و چهارده طبقه دیده میشود و وسایط نقلیه عمومی ترن برقی که از وسط خیابانها کشیده شده

و اتوبوس و تاکسی فراوان و مطابق احتیاجات اهالی است و مهمانخانه های زیاد در وسط و کنار شهر همیشه پر از جمعیت است و از قراریکه شنیدم فقط در تابستان که هوای آن شهر گرم و مرطوب است جمعیت کم و مهمانخانه ها خلوت است بمکس زمستان - من وقتی به آنجا رفتم اواخر اسفند بودم معذک دیوارهای عمارات غرق گل کاغذی بود که چندین طبقه از عمارت را مزین کرده بود. گلکاری مصر بواسطه هوای مساعد آن معروف است .

موزه مصر و باغ حیوانات :

از محلهای قابل تماشا در مصر بد از اهرام موزه و باغ حیوانات است در موزه انواع آثار قدیمه از جمله بعضی اثاث البیت و صندلیهای طلا متعلق بفراعنه و پارچه های مومیائی شده که از دخمه های فراعنه بیرون آورده اند و مجسمه های آنها موجود است که در بناهای خیلی بزرگ قرار داده شده و باغ حیوانات آنجا هم دیدنی است که در آن انواع حیوانات وحشی و سباع از قبیل شیر و پلنگ و سایر حیوانات درنده و سایر حیوانات صحرائی بانواع و الوان مختلف دیده می شود. همچنین حیوانات خزنده از قبیل مار و غیره زیاد است .

مارها در یک عمارت مخصوص و پشت تورهای سیمی قرار دارند. مارها از کوچک و ظرف باندازه بیست سانتی متر و کلفتی انگشت بچه دوساله تا بزرگ بطول هفت و هشت متر و کلفتی ران آدم متوسط هست آنها بانواع عدیده همینطور سایر حیوانات مثلا لاک پشت از کوچک تا بزرگ قریب شصت سانتی متر ارتفاع همینطور عرض و طول بدن که یکی دو نفر بر پشت او سوار میشوند و راه میرود و نیز فیل زیاد است و طوری مانوس و تربیت شده اند که حرکات مفرح از آنها سر میزند و نیز طیور زیاد از هر قبیل بانواع مختلف و رنگ های مختلف و نیز حیوانات آبی از ماهی خوار و اسب آبی موجود است و انسان میتواند یک روز از صبح تا عصر بتماشای موجودات آن باغ مشغول باشد.

مسجد رأس الحسین و مقبره حضرت زینب در قاهره

از جمله دیدنیهای قاهره مسجد آن شهر است که در نهایت عظمت و

زیبائی ساخته شده و از جمله **کتابخانه ملت** است که من چهار ساعت در آنجا ماندم و از تماشای کتب و قرآنهاى خطی خیلی عالی و سکه های قدیمه فارغ نشدم .

و نیز در قاهره دو محل زیارت هست یکی **مقبره حضرت زینب دختر بزرگ امیر المؤمنین علیه السلام** و یکی **مقبره سر مبارک حضرت سید الشهداء** که هر یک در مسجدی بزرگ و مزین با ضریح نقره در محلات قدیمی قاهره واقع شده و عموم طبقات مردم در آنجا زیارت می روند .

موضوع سر مبارک حضرت سید الشهداء سلام الله علیه محل اختلاف مابین مورخین و علمای شیعه است که بعضی معتقدند بعد از سالها در کربلا در قبر مطهر بیدن مقدس ملحق و دفن شده و بعضی معتقدند در بالای سرفر مطهر امیر المؤمنین علی علیه السلام دفن شده ولی دو محل که هر دو حالا زیارتگاه است و معلوم است که از قدیم بوده یکی در مسجد اموی شام طرف شرقی صحن مسجد که معروف است به رأس الحسین و یکی در مصر چنانکه ذکر شد .

تواریخ راجع به سر مبارک حضرت سید الشهداء

اگر چه محل رأس الحسین مصر است ولی مقدمتاً باید آنچه از تواریخ معتبره مستفاد میشود ذکر شود . مفاد تواریخ معتبره اینطور است که یزید سر مبارک آن حضرت را در خزانه بنی امیه ضبط کرده چنانکه ماثور است یکی از خلفای بنی امیه که ظاهر^۱ عمر بن عبدالعزیز بوده وقتی برای بازدید اشیاء خزانه رفته جمعبه مقل دیده که در وسط آن جمعبه دیگر مقل است وقتی جمعبه را باز کرده اند سری در میان آن بوده و خزانه دار گفته است این سر حضرت حسین بن علی است خلیفه آن سر را برداشته و با احترام تمام آنرا دفن کرده و با تمام رجال دولت تشییع کرده در مسجد اموی چنانکه حالا هست دفن نموده و تواریخ زمان خلفای فاطمی در مصر دلالت دارد که یکی از خلفاء فاطمی که بر سوریه و فلسطین هم مسلط شده سر مبارک را ازشام یا از عسقلان که بروایتی سر را بعد از خلفای بنی امیه به عسقلان شام برده دفن کرده اند بمصر انتقال داده و در آنجا مسجدی بنا کرده سر مبارک را در آنجا که حالا هست دفن نموده اند .

ادامه دارد